Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (deviata komora)

z 11. júna 2020*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Daň z pridanej hodnoty (DPH) – Smernica 2006/112/ES – Článok 2 ods. 1 písm. c) – Pôsobnosť – Zdaniteľné transakcie – Poskytovanie služieb za protihodnotu – Odškodnenie vyplácané v prípade, keď zákazníci nedodržia zmluvne dohodnutú minimálnu dobu viazanosti – Kvalifikácia“

Vo veci C-43/19,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Tribunal Arbitral Tributário (Centro de Arbitragem Administrativa) [Rozhodcovský súd v daňových veciach (Centrum správnej arbitráže), Portugalsko] z 2. januára 2019 a doručený Súdnemu dvoru 24. januára 2019, ktorý súvisí s konaním:

Vodafone Portugal – Comunicações Pessoais SA

proti

Autoridade Tributária e Aduaneira,

SÚDNY DVOR (deviata komora),

v zložení: predseda deviatej komory S. Rodin, sudcovia D. Šváby a K. Jürimäe (spravodajkyňa),

generálny advokát: G. Pitruzzella,

tajomník: M. Ferreira, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 30. januára 2020,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– Vodafone Portugal – Comunicações Pessoais, SA, v zastúpení: S. Fernandes de Almeida, J. Lobato Heitor a A. Costa, advogados,

– portugalská vláda, v zastúpení: L. Inez Fernandes, T. Larsen, R. Campos Laires a P. Barros da Costa, splnomocnení zástupcovia,

– írska vláda, v zastúpení: J. Quaney a M. Browne, splnomocnené zástupkyne, za právnej pomoci N. Travers, SC,

– vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: Z. Lavery, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci E. Mitrophanous, barrister,

* Jazyk konania: portugalčina.

– Európska komisia, pôvodne v zastúpení: pôvodne L. Lozano Palacios a A. Caeiros, neskôr L. Lozano Palacios a I. Melo Sampaio, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 2 ods. 1 písm. c), ako aj článkov 9, 24, 72 a 73 smernice Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty (Ú. v. EÚ L 347, 2006, s. 1, ďalej len „smernica o DPH“).

2 Tento návrh bol predložený v rámci sporu medzi spoločnosťou Vodafone Portugal – Comunicações Pessoais SA (ďalej len „Vodafone“) a Autoridade Tributária e Aduaneira (daňový a colný úrad, Portugalsko), ktorého predmetom je samovymeranie dane z pridanej hodnoty (DPH) za november 2016.

Právny rámec

Právo Únie

3 Článok 2 ods. 1 písm. c) smernice o DPH stanovuje, že „poskytovanie služieb za protihodnotu na území členského štátu zdaniteľnou osobou, ktorá koná ako taká“, podlieha DPH.

4 Článok 9 ods. 1 tejto smernice stanovuje:

„‚Zdaniteľná osoba‘ je každá osoba, ktorá nezávisle a na akomkoľvek mieste vykonáva ekonomickú činnosť, odhliadnuc od účelu alebo výsledkov tejto činnosti.

‚Ekonomická činnosť‘ je každá činnosť výrobcov, obchodníkov alebo osôb poskytujúcich služby vrátane ťažobných a poľnohospodárskych činností a činností pri výkone slobodných povolaní. Ekonomickou činnosťou je predovšetkým využívanie hmotného alebo nehmotného majetku na účely získania príjmu na pokračujúcom základe.“

5 Článok 24 uvedenej smernice stanovuje:

„1. ‚Poskytovaním služieb‘ je každá transakcia, ktorá nie je dodaním tovaru.

2. ‚Telekomunikačné služby‘ sú služby súvisiace s prenosom, vysielaním alebo prijímaním signálov, písaného textu, obrazov a zvukov alebo informácií akejkoľvek povahy telegraficky, rádiom, opticky alebo pomocou iných elektromagnetických systémov vrátane s tým súvisiaceho prevodu a postúpenia práva na používanie kapacity na takýto prenos, vysielanie alebo prijímanie, vrátane poskytovania prístupu ku globálnym informačným sieťam.“

6 Článok 64 ods. 1 tej istej smernice stanovuje:

„Ak sa… dodanie tovaru… [a] poskytnutie služieb vyúčtováva postupne alebo platí postupne, toto dodanie alebo poskytnutie sa považuje za ukončené uplynutím obdobia, na ktoré sa toto vyúčtovanie alebo platby vzťahujú.“

7 Článok 72 smernice o DPH znie:

„Na účely tejto smernice je ‚trhová hodnota na voľnom trhu' celá suma, ktorú by mal za účelom zaobstarania príslušného tovaru alebo služby odberateľ zaplatiť na rovnakom obchodnom stupni ako na tom, na ktorom sa dodanie tovaru alebo poskytovanie služieb uskutočňuje, za podmienok spravodlivej hospodárskej súťaže nezávislému dodávateľovi alebo poskytovateľovi na území členského štátu, v ktorom transakcia podlieha dani, v čase tohto dodania alebo poskytnutia služieb.

Ak nie je možné zabezpečiť porovnateľné dodanie tovaru alebo poskytnutie služieb, ‚trhová hodnota na voľnom trhu' je:

1. v prípade tovaru suma, ktorá nie je nižšia ako kúpna cena daného tovaru alebo podobného tovaru alebo, ak kúpna cena neexistuje, výrobná cena určená v čase dodania,

2. v prípade služieb suma, ktorá nie je nižšia ako celková výška nákladov, ktoré vznikli zdaniteľnej osobe v súvislosti s poskytnutím týchto služieb."

8 Článok 73 tejto smernice stanovuje:

„V prípade dodania tovaru a poskytovania služieb, ktoré nie sú uvedené v článkoch 74 až 77, zahŕňa základ dane všetko, čo tvorí protihodnotu, ktorú získal alebo má získať dodávateľ alebo poskytovateľ za tieto transakcie od odberateľa alebo od tretej strany vrátane dotácií priamo spojených s cenou týchto transakcií."

Portugalské právo

Zákon o DPH

9 Podľa článku 1 ods. 1 písm. a) Código do Imposto sobre o Valor Acrescentado (zákon o dani z pridanej hodnoty, ďalej len „zákon o DPH") podlieha DPH dodanie tovaru a poskytovanie služieb za protihodnotu na území členského štátu zdaniteľnou osobou, ktorá koná ako taká.

10 Článok 4 ods. 1 zákona o DPH stanovuje, že za poskytovanie služieb sa považujú transakcie uskutočnené za protihodnotu, ktoré nepredstavujú dodanie tovaru, nadobudnutie tovaru v rámci Spoločenstva ani dovoz tovaru.

11 Článok 16 ods. 6 písm. a) zákona o DPH stanovuje:

„Zo základu dane uvedeného v predchádzajúcom odseku sú vylúčené:

a) úroky za úhradu protihodnoty v splátkach a sumy prijaté na základe súdneho rozhodnutia ako odškodnenie za úplné alebo čiastočné nesplnenie záväzkov."

Zákon o elektronických komunikáciách

12 Lei n.º 5/2004, das comunicações electrónicas (zákon č. 5/2004 o elektronických komunikáciách), z 10. februára 2004 (*Diário da República I*, séria I-A, č. 34, z 10. februára 2004), v znení lei n.º 15/2016 (zákon č. 15/2016), zo 17. júna 2016 (*Diário da República*, 1. séria, č. 115, zo 17. júna 2016) (ďalej len „zákon o elektronických komunikáciách“), v článku 47 ods. 1 a 2 písm. c) stanovuje:

„1. Poskytovatelia verejných komunikačných sietí alebo verejne dostupných elektronických komunikačných služieb sú povinní sprístupniť verejnosti, ako aj akejkoľvek osobe, ktorá prejaví úmysel s nimi uzavrieť zmluvu o poskytovaní služieb, primerané, transparentné, porovnateľné a aktualizované informácie o obvyklých podmienkach prístupu k službám a ich využívaniu, ktoré poskytujú koncovým užívateľom a spotrebiteľom, pričom podrobne uvedú svoje ceny a iné poplatky, ako aj prípadne poplatky, ktoré súvisia s ukončením zmlúv.

2. Na účely uplatnenia predchádzajúceho odseku tieto podniky musia uverejniť… nasledujúce informácie, ktoré sa tiež musia vopred poskytnúť každému, kto má v úmysle s nimi uzavrieť zmluvu o poskytovaní služieb:

…

c) obvyklé ceny so spresnením súm splatných za každú zo služieb a obsah každej zložky ceny, ktorá zahŕňa najmä:
   i) náklady spojené s aktiváciou služby a prístupom k nej, jej využívaním a servisom;
   ii) podrobné informácie o bežne uplatňovaných zľavách, o osobitných alebo špecifických tarifných systémoch a o prípadných dodatočných poplatkoch;
   iii) náklady spojené s prenajatými koncovými zariadeniami alebo tými, ktorých vlastníkom sa stáva zákazník;
   iv) náklady vyplývajúce z ukončenia zmluvy, vrátane vrátenia zariadenia alebo penále za predčasné ukončenie zmluvy zo strany odberateľov.“

13 Článok 48 zákona o elektronických komunikáciách stanovuje:

„1. Bez toho, aby boli dotknuté právne predpisy vzťahujúce sa na ochranu spotrebiteľa, sprístupňovanie verejných komunikačných sietí alebo poskytovanie verejne dostupných elektronických komunikačných služieb sa upraví zmluvou, v ktorej musia byť jasným, úplným a ľahko dostupným spôsobom uvedené nasledujúce informácie:

…

g) dĺžka trvania zmluvy a podmienky predĺženia, pozastavenia a ukončenia služieb a zmluvy;

…

2. Informácie o dĺžke trvania zmlúv, vrátane podmienok ich predĺženia a ukončenia, musia byť jasné a zrozumiteľné, musia byť zaznamenané na trvalom nosiči a musia obsahovať nasledujúce údaje:

a) prípadná doba viazanosti, ktorá závisí od poskytnutia akejkoľvek označenej a vyčíslenej výhody, ktorá súvisí s dodaním koncových zariadení za zvýhodnenú cenu, inštaláciou a aktiváciou služby alebo inými propagačnými ponukami, spotrebiteľovi;

b) prípadné výdavky vyplývajúce z možnosti preniesť telefónne čísla a iné identifikačné údaje;

c) prípadné výdavky vyplývajúce z predčasného ukončenia zmluvy počas doby viazanosti zo strany odberateľa, najmä na účely náhrady nákladov spojených s dodaním koncových zariadení za zvýhodnenú cenu, inštaláciou a aktiváciou služby alebo inými propagačnými ponukami.

…

4. Poskytovatelia verejných komunikačných sietí alebo verejne dostupných elektronických komunikačných služieb nemôžu brániť ukončeniu zmlúv zo strany odberateľov s odvolaním sa na dobu viazanosti, ani požadovať zaplatenie akýchkoľvek poplatkov za porušenie doby viazanosti, ak nemajú dôkaz o prejave vôle spotrebiteľa uvedeného v predchádzajúcom odseku.

…

11. Výdavky, ktoré musí vynaložiť odberateľ v prípade ukončenia zmluvy počas doby viazanosti z jeho strany, nemôžu byť vyššie než náklady, ktoré vznikli poskytovateľovi v súvislosti s inštaláciou služby, pričom je zakázané účtovať akúkoľvek protihodnotu z dôvodu odškodnenia alebo kompenzácie.

12. Výdavky vyplývajúce z predčasného ukončenia zmluvy s dobou viazanosti zo strany odberateľa musia byť primerané výhode označenej a vyčíslenej v zmluve, ktorá mu bola poskytnutá, a preto nemôžu automaticky zodpovedať celkovej výške súm splatných ku dňu ukončenia zmluvy.

13. Na účely predchádzajúceho odseku treba v prípade dodania koncových zariadení za zvýhodnenú cenu určiť výdavky v súlade s uplatniteľnými právnymi predpismi a v ostatných prípadoch tieto výdavky nemôžu byť vyššie než hodnota poskytnutej výhody, ktorú poskytovateľ služby ku dňu nadobudnutia účinnosti predčasného ukončenia zmluvy v pomere k dohodnutej dobe trvania zmluvy ešte nezískal späť.“

14 Článok 52-A zákona o elektronických komunikáciách, nazvaný „Pozastavenie a ukončenie služby poskytovanej odberateľom v postavení spotrebiteľov“, stanovuje:

„1. Ak sa služby poskytujú odberateľom v postavení spotrebiteľov, poskytovatelia verejných komunikačných sietí alebo verejne dostupných elektronických komunikačných služieb musia v prípade nezaplatenia súm uvedených vo faktúre zaslať spotrebiteľovi výzvu, v ktorej mu poskytnú dodatočnú lehotu 30 dní na uskutočnenie platby s upozornením, že v opačnom prípade dôjde k pozastaveniu služby podľa odseku 3 a prípadne k automatickému ukončeniu zmluvy podľa odseku 7.

…

3. Poskytovatelia verejných komunikačných sietí alebo verejne dostupných elektronických komunikačných služieb sú povinní v lehote desiatich dní od uplynutia dodatočnej lehoty uvedenej v odseku 1 pozastaviť službu na obdobie 30 dní v prípade, ak po uplynutí vyššie uvedenej lehoty spotrebiteľ neuskutočnil platbu alebo neuzavrel s poskytovateľom písomnú dohodu o úhrade dlžných súm.

…

7. Ak spotrebiteľ do konca 30 dňovej doby pozastavenia neuhradí všetky dlžné sumy ani neuzavrie písomnú dohodu o úhrade, uplynutím tejto doby sa zmluva automaticky ukončí.

8. Ukončenie zmluvy uvedené v predchádzajúcom odseku nemá vplyv na vyúčtovanie protihodnoty z dôvodu odškodnenia alebo kompenzácie za ukončenie zmluvy počas doby viazanosti v súlade s decreto-lei n.º 56/2010 [(zákonný dekrét č. 56/2010), z 1. júna 2010 (*Diário da República*, 1. séria, č. 106, z 1. júna 2010)] a v súlade s obmedzeniami, ktoré sú v ňom stanovené.

9. Ak bol spotrebiteľ vopred písomne upozornený v súlade s článkom 52 ods. 5, neuhradenie ktorejkoľvek splátky dohodnutej v dohode o úhrade nevyhnutne vedie k ukončeniu zmluvy, pričom sa uplatní predchádzajúci odsek.

10. Ak poskytovateľ verejných komunikačných sietí alebo verejne dostupných elektronických komunikačných služieb poruší tento článok, najmä ak naďalej poskytuje službu v rozpore s odsekom 3 alebo ak vystaví faktúru po okamihu, keď má dôjsť k pozastaveniu služby, nemôže od spotrebiteľa vymáhať protihodnotu dlžnú za poskytovanie služby a je povinný znášať trovy konania, ktoré mu vzniknú v súvislosti s vymáhaním pohľadávky.

11. Predchádzajúci odsek sa neuplatní na vystavovanie faktúr po pozastavení služby, ktoré sa týkajú služieb skutočne poskytnutých pred pozastavením alebo zákonom stanovenej protihodnoty v prípade predčasného ukončenia zmluvy.

…“

Zákonný dekrét č. 56/2010

15 Podľa článku 1 zákonného dekrétu č. 56/2010:

„Toto nariadenie stanovuje obmedzenia pre výber súm za poskytovanie služieb odblokovania zariadení určených na prístup k elektronickým komunikačným službám, ako aj za ukončenie zmluvy počas doby viazanosti tým, že zabezpečuje práva užívateľov elektronických komunikácií a podporuje lepšiu hospodársku súťaž v tomto sektore.“

16 Článok 2 ods. 2 a 3 tohto zákonného dekrétu stanovuje:

„2. Počas doby viazanosti sa zakazuje z dôvodu ukončenia zmluvy a odblokovania zariadenia účtovať akúkoľvek protihodnotu vo výške, ktorá presahuje:

a) 100 % hodnoty zariadenia ku dňu jeho zaobstarania alebo nadobudnutia, bez zníženia, zľavy alebo dotácie počas prvých šiestich mesiacov tejto doby po odpočítaní sumy už zaplatenej odberateľom, ako aj prípadnej pohľadávky spotrebiteľa voči poskytovateľovi mobilných komunikačných služieb;

b) 80 % hodnoty zariadenia ku dňu jeho zaobstarania alebo nadobudnutia, bez zníženia, zľavy alebo dotácie po prvých šiestich mesiacoch tejto doby po odpočítaní sumy už zaplatenej odberateľom, ako aj prípadnej pohľadávky spotrebiteľa voči poskytovateľovi mobilných komunikačných služieb;

c) 50 % hodnoty zariadenia ku dňu jeho zaobstarania alebo nadobudnutia, bez zníženia, zľavy alebo dotácie počas posledného roka doby viazanosti po odpočítaní sumy už zaplatenej odberateľom, ako aj prípadnej pohľadávky spotrebiteľa voči poskytovateľovi mobilných komunikačných služieb.

3. Je zakázané účtovať akúkoľvek protihodnotu, ktorá je vyššia než protihodnota uvedená v predchádzajúcom odseku, z dôvodu odškodnenia alebo kompenzácie za ukončenie zmluvy počas doby viazanosti.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

17 Vodafone je spoločnosť so sídlom v Lisabone (Portugalsko), ktorej predmetom činnosti je poskytovanie služieb v oblasti elektronických komunikácií, pevnej telefónnej služby a bezdrôtového prístupu na internet.

18 V rámci svojej činnosti uzatvára Vodafone so svojimi zákazníkmi zmluvy o poskytovaní služieb, z ktorých niektoré zahŕňajú osobitné ustanovenia o propagačných ponukách, ktoré sú podmienené viazanosťou týchto zákazníkov počas vopred stanoveného minimálneho obdobia (ďalej len „doba viazanosti“). Na základe týchto ustanovení sa zákazníci zaviažu, že zotrvajú v zmluvnom vzťahu so spoločnosťou Vodafone a budú využívať tovary a služby, ktoré im uvedená spoločnosť počas tohto obdobia poskytne, za čo získajú výhodné obchodné podmienky, ktoré sa týkajú najmä ceny, ktorú treba za objednané služby zaplatiť.

19 Doba viazanosti sa môže v závislosti od týchto služieb meniť. Jej cieľom je umožniť spoločnosti Vodafone získať späť časť svojej investície do zariadení a infraštruktúry, ako aj iné náklady, ako sú náklady spojené s aktiváciou služby a osobitnými výhodami poskytovanými zákazníkom. Nedodržanie doby viazanosti zo strany zákazníkov z dôvodov, za ktoré zodpovedajú, má za následok povinnosť zákazníkov zaplatiť sumy stanovené v zmluvách. Cieľom týchto súm je odradiť týchto zákazníkov od nedodržania doby viazanosti.

20 V nadväznosti na zmenu vykonanú zákonom č. 15/2016 stanovila Vodafone od augusta 2016 podľa článku 48 zákona o elektronických komunikáciách sumu, ktorú musia zákazníci zaplatiť v prípade nedodržania doby viazanosti, pričom vychádzala z výpočtu výhod priznaných týmto zákazníkom v súlade so zmluvami, ktoré s nimi uzatvorila a ktoré spoločnosti Vodafone neboli ešte ku dňu ukončenia týchto zmlúv nahradené. V súlade s vnútroštátnym právom sa totiž suma, ktorá sa má zaplatiť v prípade nedodržania doby viazanosti, vypočíta pomerne k tej časti doby viazanosti, ktorá uplynula, na základe výhod poskytnutých zákazníkovi na základe zmluvy, ktoré sú v nej uvedené a vyčíslené. Táto suma nemôže byť vyššia než náklady, ktoré Vodafone vynaložila na inštaláciu prevádzky.

21 Za november 2016 vykonala Vodafone samovymeranie DPH na základe súm, ktoré prijala z dôvodu nedodržania doby viazanosti (ďalej len „sumy dotknuté vo veci samej“). Následne podala 13. októbra 2017 opravný prostriedok v rámci autoremedúry proti samovymeraniu tejto dane, keďže sa domnievala, že sumy dotknuté vo veci samej nepodliehajú DPH.

22 Vzhľadom na to, že daňový a colný úrad túto sťažnosť zamietol rozhodnutím z 8. januára 2018, podala Vodafone na vnútroštátny súd, a to na Tribunal Arbitral Tributário (Centro de Arbitragem Administrativa) [Rozhodcovský súd v daňových veciach (Centrum správnej arbitráže), Portugalsko], žalobu o určenie protiprávnosti samovymerania DPH zo súm dotknutých vo veci samej za november 2016.

23 Konanie na tomto súde bolo prerušené do ukončenia veci, v ktorej bol vydaný rozsudok z 22. novembra 2018, MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia (C-295/17, EU:C:2018:942), a pokračovalo sa v ňom 28. novembra 2018.

24 Tribunal Arbitral Tributário (Centro de Arbitragem Administrativa) [Rozhodcovský súd v daňových veciach (Centrum správnej arbitráže)] najprv uvádza, že predčasné ukončenie zmlúv predstavuje pre Vodafone hospodársku ujmu, čo je zjavné, ak k tomuto ukončeniu dôjde na začiatku plnenia zmluvy a ak tento poskytovateľ poskytol zákazníkovi propagačné výhody. Podľa vnútroštátneho súdu treba predpokladať, že uvedenému poskytovateľovi vznikla škoda. Okrem toho z článku 48 ods. 2 písm. c) a článku 52-A ods. 8 zákona o elektronických komunikáciách vyplýva, že ukončenie zmluvy počas doby viazanosti odôvodňuje vyúčtovanie protihodnoty z dôvodu odškodnenia alebo kompenzácie na účely „náhrady nákladov spojených s dodaním koncových zariadení za zvýhodnenú cenu, inštaláciou a aktiváciou služby alebo inými propagačnými ponukami“. Tento súd sa tak domnieva, že Vodafone znáša tieto náklady a že cieľom súm dotknutých vo veci samej je spätné získanie nákladov.

25 Vnútroštátny súd ďalej považuje za preukázanú skutočnosť, že doba viazanosti ako podmienka prístupu zákazníka k výhodným obchodným podmienkam je podstatná na to, aby mohla Vodafone získať späť časť svojej investície, ktorá súvisí s celkovou infraštruktúrou (siete, zariadenia a inštalácie),

s vyhľadávaním zákazníkov (obchodné a propagačné kampane, ako aj zaplatenie provízií partnerským subjektom), s aktiváciou objednanej služby, s výhodami poskytnutými ako zľavy alebo bezplatné služby, ako aj s nákladmi potrebnými na inštaláciu a nákup zariadenia.

26 Napokon, pokiaľ ide o nevyhnutnosť podať návrh na začatie prejudiciálneho konania, vnútroštátny súd s prihliadnutím na rozsudok z 22. novembra 2018, MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia (C-295/17, EU:C:2018:942), po prvé uvádza, že sumy dotknuté vo veci samej a sumy dotknuté vo veci, v ktorej bol vydaný uvedený rozsudok, sa vypočítavajú odlišným spôsobom.

27 Na druhej strane sa zdá, že Súdny dvor v rozsudku z 22. novembra 2018, MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia (C-295/17, EU:C:2018:942), prikladal význam skutočnosti, že v danej veci suma zaplatená za nedodržanie doby viazanosti zodpovedala sume, ktorú by dotknutý poskytovateľ prijal počas zvyšku tejto doby, ak by nedošlo k ukončeniu zmluvy. Vnútroštátny súd preto považoval za potrebné obrátiť sa na Súdny dvor s návrhom na začatie prejudiciálneho konania, aby určil, či je na účely rozhodnutia, či sumy dotknuté vo veci samej predstavujú protihodnotu za poskytovanie služieb podliehajúcu DPH v zmysle článku 2 ods. 1 písm. c) smernice o DPH, relevantná okolnosť, že sumy dotknuté vo veci samej sa nezhodujú so sumami, ktoré by boli zaplatené počas zvyšku doby viazanosti v prípade, ak by nedošlo k ukončeniu zmluvy.

28 Za týchto okolností Tribunal Arbitral Tributário (Centro de Arbitragem Administrativa) [Rozhodcovský súd v daňových veciach (Centrum správnej arbitráže)] rozhodol konanie prerušiť a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Majú sa článok 2 ods. 1 písm. c) a články 9, 24, 72 a 73 [smernice o DPH] vykladať v tom zmysle, že v prípade, ak poskytovateľ elektronických komunikačných služieb vyúčtuje svojim bývalým zákazníkom (ktorým poskytol v rámci propagačných ponúk výhody, ktoré môžu spočívať v bezplatnej inštalácii alebo aktivácii služby, prenose čísla alebo poskytnutí zariadení alebo v uplatňovaní osobitných sadzieb, výmenou za ich záväzok dodržať určitú dobu viazanosti, ktorú nedodržali z dôvodov, za ktoré zodpovedajú) sumu, ktorá podľa zákona nemôže byť vyššia než náklady, ktoré poskytovateľ vynaložil v súvislosti s inštaláciou služby, a musí byť primeraná výhode poskytnutej zákazníkovi, ktorá je takto označená a vyčíslená v uzavretej zmluve, a preto nemôže automaticky zodpovedať celkovej výške súm splatných ku dňu ukončenia zmluvy, ide o poskytovanie služieb podliehajúce DPH?

2. Bráni vzhľadom na uvedené ustanovenia skutočnosť, že také sumy sa účtujú až po ukončení zmluvy, keď poskytovateľ už neposkytuje služby zákazníkovi, a že po ukončení zmluvy nedošlo ku konkrétnej spotrebe, tomu, aby sa tieto sumy považovali za protihodnotu za poskytovanie služieb?

3. Treba vzhľadom na uvedené ustanovenia vylúčiť možnosť, že uvedená suma je protihodnotou za poskytovanie služieb, z dôvodu, že poskytovateľ a jeho bývalí zákazníci na základe zákona vopred vymedzili prostredníctvom adhéznej zmluvy vzorec na výpočet sumy, ktorú musia zákazníci zaplatiť v prípade, ak nedodržia dobu viazanosti stanovenú v zmluve o poskytovaní služieb?

4. Treba vzhľadom na uvedené ustanovenia vylúčiť možnosť, že uvedená suma je protihodnotou za poskytovanie služieb, ak sporná suma nezodpovedá sume, ktorú by poskytovateľ získal za zvyšok doby viazanosti v prípade, ak by nedošlo k ukončeniu zmluvy?“

O prejudiciálnych otázkach

29 Svojimi otázkami, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 2 ods. 1 písm. c) smernice o DPH vykladať v tom zmysle, že sumy prijaté poskytovateľom v prípade predčasného ukončenia zmluvy o poskytovaní služieb z dôvodov, za ktoré zodpovedá

zákazník, a v ktorej je dohodnutá jeho doba viazanosti ako protiplnenie za poskytnutie výhodných obchodných podmienok tomuto zákazníkovi, sa majú považovať za protihodnotu za poskytovanie služieb v zmysle tohto ustanovenia.

30 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že podľa článku 2 ods. 1 písm. c) smernice o DPH, ktorý definuje pôsobnosť DPH, podlieha tejto dani poskytovanie služieb za protihodnotu na území členského štátu zdaniteľnou osobou, ktorá koná ako taká.

31 Poskytovanie služieb sa vykonáva za „protihodnotu“ v zmysle tohto ustanovenia, ak medzi poskytovateľom a príjemcom existuje právny vzťah, v rámci ktorého dôjde k výmene vzájomných plnení, pričom odmena prijatá poskytovateľom predstavuje skutočnú protihodnotu za identifikovateľnú službu poskytnutú príjemcovi. Je to tak v prípade, ak existuje priama súvislosť medzi poskytnutou službou a prijatou protihodnotou (rozsudok z 22. novembra 2018, MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia, C-295/17, EU:C:2018:942, bod 39 a citovaná judikatúra).

32 Pokiaľ ide o priamu súvislosť medzi službou poskytnutou príjemcovi a skutočne prijatou protihodnotou, Súdny dvor rozhodol, že protihodnotou ceny zaplatenej pri podpise zmluvy o poskytovaní služby je právo zákazníka na plnenie záväzkov vyplývajúcich z tejto zmluvy bez ohľadu na to, či zákazník toto právo využije. Poskytovateľ služieb pritom uskutoční toto plnenie hneď, ako umožní zákazníkovi, aby ho využil, čím teda na spomenutú existenciu priamej súvislosti nemá vplyv skutočnosť, že zákazník uvedené právo nevyužil (pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. novembra 2018, MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia, C-295/17, EU:C:2018:942, bod 40, ako aj citovanú judikatúru).

33 V tejto súvislosti Súdny dvor rozhodol, že vopred stanovená suma vyberaná poskytovateľom v prípade predčasného ukončenia zmluvy o poskytovaní služieb, stanovujúcej minimálnu dobu viazanosti, zo strany jeho zákazníka alebo z dôvodu, za ktorý zodpovedá jeho zákazník, pričom táto suma predstavuje sumu, ktorú by tento poskytovateľ vyberal po zvyšok tejto doby, ak by k predčasnému ukončeniu zmluvy nedošlo, sa musí považovať za protihodnotu za poskytovanie služieb a ako taká podlieha DPH, aj keď toto ukončenie znamená deaktivovanie tovarov a služieb uvedených v tejto zmluve pred uplynutím dohodnutej minimálnej doby viazanosti (pozri v tomto zmysle rozsudky z 22. novembra 2018, MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia, C-295/17, EU:C:2018:942, body 12, 45 a 57, ako aj z 3. júla 2019, UniCredit Leasing, C-242/18, EU:C:2019:558, bod 70).

34 V prejednávanej veci treba uviesť, že podľa informácií poskytnutých vnútroštátnym súdom sa sumy dotknuté vo veci samej vypočítavajú podľa zmluvne vymedzeného vzorca pri dodržaní podmienok stanovených vo vnútroštátnom práve. Z týchto informácií vyplýva, že tieto sumy nemôžu byť vyššie než náklady vynaložené poskytovateľom služieb v rámci prevádzkovania týchto služieb a musia byť primerané vo vzťahu k výhode poskytnutej zákazníkovi, ktorá bola ako taká označená a vyčíslená v zmluve uzavretej s týmto poskytovateľom. Uvedené sumy tak automaticky nezodpovedajú ani výške súm splatných ku dňu ukončenia zmluvy, ani sumám, ktoré by poskytovateľ prijal počas zvyšku tejto doby, ak by nedošlo k takému ukončeniu zmluvy.

35 Po prvé treba konštatovať, že za podmienok uvedených v predchádzajúcom bode je protihodnotou za sumu, ktorú zaplatil zákazník spoločnosti Vodafone, právo zákazníka voči poskytovateľovi služieb, aby ten plnil záväzky vyplývajúce zo zmluvy o poskytovaní služieb, a to aj vtedy, ak zákazník nechce alebo nemôže toto právo využiť z dôvodu, za ktorý zodpovedá (pozri analogicky rozsudok z 22. novembra 2018, MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia, C-295/17, EU:C:2018:942, bod 45).

36 Vodafone totiž za týchto podmienok umožnila zákazníkovi využiť poskytnutie služieb v zmysle judikatúry citovanej v bode 32 tohto rozsudku a za ukončenie tohto poskytovania služieb nezodpovedá.

37 Na jednej strane sa Vodafone zaväzuje poskytovať svojim zákazníkom služby dohodnuté v zmluvách, ktoré s nimi uzavrel, a to za podmienok stanovených v týchto zmluvách. Na druhej strane sa títo zákazníci zaväzujú uhrádzať mesačné poplatky stanovené v uvedených zmluvách, ako aj prípadne dlžné sumy, ak tieto zmluvy budú ukončené pred uplynutím doby viazanosti z dôvodov na ich strane.

38 V tomto kontexte, ako spresňuje vnútroštátny súd, tieto sumy zodpovedajú získaniu späť časti nákladov spojených s poskytovaním služieb, ktoré im tento poskytovateľ poskytol a ktoré sa títo zákazníci zaviazali vrátiť v prípade takéhoto ukončenia zmluvy.

39 Uvedené sumy preto treba považovať za súčasť ceny za službu, ktorú sa poskytovateľ zaviazal poskytovať zákazníkom, ktorá je spätne zahrnutá do ceny mesačných poplatkov v prípade, že títo zákazníci nedržia dobu viazanosti. Za týchto podmienok majú tieto sumy podobný cieľ ako mesačné poplatky, ktoré by museli byť v zásade zaplatené, ak by zákazníci nezískali obchodné výhody, ktoré sú podmienené dodržaním tejto doby viazanosti.

40 Treba tak konštatovať, že z hľadiska hospodárskej reality, ktorá je základným kritériom na uplatnenie spoločného systému DPH, má suma splatná v prípade predčasného ukončenia zmluvy zaručiť poskytovateľovi zmluvne stanovenú minimálnu odplatu za poskytnuté plnenie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 22. novembra 2018, MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia, C-295/17, EU:C:2018:942, bod 61).

41 Ako teda vo svojich pripomienkach tvrdia portugalská a írska vláda, ako aj Európska komisia, v situácii, keď títo zákazníci nedodržia uvedenú dobu viazanosti, musí sa poskytovanie služieb považovať za uskutočnené, keďže uvedení zákazníci môžu tieto služby využívať.

42 Za týchto podmienok treba sumy dotknuté vo veci samej považovať za súčasť odmeny, ktorú tento poskytovateľ za uvedené služby prijal. V tejto súvislosti nie je relevantné, že na rozdiel od súm, o ktoré išlo vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok z 22. novembra 2018, MEO – Serviços de Comunicações e Multimédia (C-295/17, EU:C:2018:942), sumy dotknuté vo veci samej neumožňujú spoločnosti Vodafone získať rovnaké príjmy, aké by získala v situácii, ak by zákazník neukončil zmluvu predčasne.

43 Po druhé, pokiaľ ide o podmienku vyplývajúcu z judikatúry pripomenutej v bode 31 tohto rozsudku, podľa ktorej musia zaplatené sumy predstavovať skutočnú protihodnotu za identifikovateľnú službu, treba uviesť, že tak služba, ktorá sa má poskytnúť, ako aj protihodnota za právo využívať túto službu sú stanovené pri uzatváraní zmluvy medzi spoločnosťou Vodafone a jej zákazníkmi. Z informácií poskytnutých vnútroštátnym súdom predovšetkým vyplýva, že protihodnota za službu sa určuje podľa presne stanovených kritérií, ktoré spresňujú tak mesačné poplatky, ako aj spôsob, akým sa má vypočítať suma za predčasné ukončenie zmluvy.

44 Protihodnota uhrádzaná zákazníkom nie je preto ani dobrovoľná a náhodná (pozri v tomto zmysle rozsudok z 3. marca 1994, Tolsma, C-16/93, EU:C:1994:80, bod 19), ani ťažko kvantifikovateľná a neistá (pozri v tomto zmysle rozsudok z 10. novembra 2016, Baštová, C-432/15, EU:C:2016:855, bod 35).

45 Na rozdiel od toho, čo tvrdí Vodafone, táto suma nie je podobná ani platbe stanovenej zákonom v zmysle rozsudku z 8. marca 1988, Apple and Pear Development Council (102/86, EU:C:1988:120), alebo odškodneniu pre poskytovateľa v dôsledku ukončenia zmluvy zákazníkom v zmysle rozsudku z 18. júla 2007, Société thermale d'Eugénie-les-Bains (C-277/05, EU:C:2007:440).

46 Výpočet uvedenej sumy je totiž síce na jednej strane vymedzený právnymi a správnymi predpismi, avšak je nesporné, že platba tejto sumy sa uskutoční v rámci právneho vzťahu, ktorý sa vyznačuje vzájomnou výmenou plnení medzi poskytovateľom služieb a jeho zákazníkom, a že v tomto rámci táto platba predstavuje pre zákazníka zmluvnú povinnosť.

47 Na druhej strane, pokiaľ ide o tvrdenie spoločnosti Vodafone, podľa ktorého sa suma dlžná z dôvodu nedodržania doby viazanosti podobá náhrade ujmy, ktorá jej vznikla, treba v prvom rade uviesť, že toto tvrdenie naráža na existenciu vnútroštátneho práva dotknutého vo veci samej, keďže v súlade s týmto právom, s výhradou overenia v tejto súvislosti vnútroštátnym súdom, nemôže poskytovateľ vyúčtovať zákazníkovi sumy z dôvodu odškodnenia alebo kompenzácie za predčasné ukončenie zmluvy.

48 V druhom rade nemôže uvedené tvrdenie obstáť ani vzhľadom na hospodársku realitu plnení, o ktoré ide vo veci samej.

49 V rámci hospodárskeho prístupu totiž poskytovateľ určuje cenu svojej služby a mesačné poplatky s prihliadnutím na náklady na túto službu a minimálnu dobu trvania zmluvného záväzku. Ako bolo uvedené v bode 39 tohto rozsudku, suma dlžná v prípade predčasného ukončenia zmluvy sa musí považovať za neoddeliteľnú súčasť ceny, ktorú sa zákazník zaviazal zaplatiť poskytovateľovi za plnenie jeho zmluvných záväzkov.

50 S prihliadnutím na všetky vyššie uvedené úvahy treba na položené prejudiciálne otázky odpovedať tak, že článok 2 ods. 1 písm. c) smernice o DPH sa má vykladať v tom zmysle, že sumy prijaté poskytovateľom v prípade predčasného ukončenia zmluvy o poskytovaní služieb z dôvodov, za ktoré zodpovedá zákazník, a v ktorej je dohodnutá jeho doba viazanosti ako protiplnenie za poskytnutie výhodných obchodných podmienok tomuto zákazníkovi, sa majú považovať za protihodnotu za poskytovanie služieb v zmysle tohto ustanovenia.

O trovách

51 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (deviata komora) rozhodol takto:

Článok 2 ods. 1 písm. c) smernice Rady 2006/112/ES z 28. novembra 2006 o spoločnom systéme dane z pridanej hodnoty sa má vykladať v tom zmysle, že sumy prijaté poskytovateľom v prípade predčasného ukončenia zmluvy o poskytovaní služieb z dôvodov, za ktoré zodpovedá zákazník, a v ktorej je dohodnutá jeho doba viazanosti ako protiplnenie za poskytnutie výhodných obchodných podmienok tomuto zákazníkovi, sa majú považovať za protihodnotu za poskytovanie služieb v zmysle tohto ustanovenia.

Podpisy